

Handleiding Energieprojecten

Hoe regel je de (juridische en fiscale) zaken voor een duurzaam energieproject?

Maak kennis met **Dirkzwager**
legal & tax

© 2019, Dirkwager legal & tax

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van Dirkwager legal & tax worden veeelvoudigd of openbaar gemaakt. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave grote zorg is besteed, aanvaardt Dirkwager legal & tax geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de gevolgen hiervan.

Inleiding

Iedereen is inmiddels overtuigd van het nut en de noodzaak van de energietransitie. De fossiele bronnen raken uitgeput en de klimaatverandering heeft veel negatieve effecten. Er zijn veel grote en kleine stappen nodig om de uitstoot van CO² en andere broeikasgassen te verminderen en tegelijkertijd te voorzien in de alsmaar groeiende behoefte aan energie.

Een van de oplossingen is de duurzame opwekking van elektriciteit. Duurzaam omdat met name wind en zon ruimschoots voorhanden zijn. De Nederlandse overheid stimuleert de productie van duurzame energie met subsidies. Door deze subsidies is het ook financieel aantrekkelijk om te investeren in duurzame energie.

Als collectief of bedrijf een duurzaam energieproject starten is dus een goed idee. Maar bij de uitvoering komen veel (juridische en fiscale) regels kijken. Iedere keuze kan bovendien in een later stadium grote gevolgen hebben en bijvoorbeeld van invloed zijn op subsidie of financiering. Het is daarom belangrijk om van meet af aan stil te staan bij de juridische en fiscale impact van de stappen die nodig zijn om het project van de grond te krijgen.

Dirkzwager heeft een Energieteam samengesteld (onze gegevens staan op pagina 48). Wij geven in deze handleiding inzicht in de keuzes die een initiatiefnemer van een project moet maken en wat de gevolgen daarvan zijn, op korte of langere termijn. We hebben ervaring en kennis en willen die graag delen. Zodat uw duurzame energieproject ook een groot succes kan worden.

Energieteam Dirkzwager

Inhoud

Inleiding	3
H1. Welke rechtsvorm is passend?	7
<i>De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BV)</i>	
<i>De commanditaire vennootschap (CV)</i>	
<i>De coöperatie</i>	
H2. Wat zijn de fiscale overwegingen bij een rechtsvormkeuze?	12
- Fiscale kenmerken van de rechtsvormen	
<i>De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BV)</i>	
<i>De commanditaire vennootschap (CV)</i>	
<i>De coöperatie</i>	
- Belastingheffing bij aandeelhouders, participanten of leden	
<i>Aandeelhouders in een BV en participanten in een open CV</i>	
<i>Participanten in een besloten CV</i>	
<i>Leden van een coöperatie</i>	
H3. Op welke locatie komt het project en hoe regel je dat?	17
<i>Recht van opstal</i>	
<i>Zelfstandig of afhankelijk recht van opstal</i>	
<i>Recht van erfpacht</i>	
<i>Erfpacht-/opstalvoorwaarden</i>	
<i>De overeenkomst</i>	
<i>Omzetbelasting en overdrachtsbelasting bij onroerend goed</i>	
<i>Kabels en leidingen</i>	
<i>Kwalitatieve verplichtingen en kettingsbeding</i>	
<i>Gedoogplicht</i>	
H4. Welke vergunningen heb je nodig?	24
<i>Omgevingsvergunning voor de activiteit 'bouwen'</i>	
<i>Omgevingsvergunning voor de activiteit 'planologisch afwijkend gebruik'</i>	
<i>Herziening van het bestemmingsplan</i>	
<i>Omgevingsvergunning beperkte milieutoets of omgevingsvergunning milieu</i>	
<i>Vergunning of ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming</i>	

Watervergunning
Overige vergunningen
Factor tijd

- H5. Wat is de SDE+ subsidie en kom je ervoor in aanmerking? 28**
Hoe werkt de subsidie?
Subsidie voor zonprojecten
Subsidie voor windprojecten
Wanneer kun je de subsidie aanvragen?
SDE+ beschikking ontvangen, wat dan?
Postcoderoosregeling (Regeling Verlaagd Tarief)
- H6. Welke fiscale mogelijkheden zijn er? 32**
S&O-afdrachtvermindering
Innovatiebox
Energie- en milieu-investeringsaftrek
- H7. Hoe financier je het project? 34**
Wat is projectfinanciering?
Aan welke voorwaarden moet de financiering voldoen?
Bancaire financiering
(Regionale) Energiefondsen
Crowdfunding (obligaties of aandelen)
- H8. Hoe regel je de realisatie en het onderhoud? 37**
EPC-overeenkomst
Datum van oplevering
Garanties voor het functioneren
Eigendom en overgang risico's
NEN-normen
Servicecontract
- H9. Hoe regel je de netaansluiting? 39**
Gereguleerd of vrij domein
Termijn voor realisatie aansluiting
Beschikbare capaciteit
Enkelvoudige of standaardaansluiting?

*Aansluit- en transportovereenkomst
Meetinrichting en meetbedrijf*

H10. Hoe kun je de energie verkopen?	42
<i>Power Purchase Agreement</i>	
<i>Garanties van Oorsprong</i>	
<i>Meerdere leveranciers op een aansluiting</i>	
<i>Verhuurconstructie</i>	
<i>Energiebelasting</i>	
H11. Welke risico's moet je afdekken?	44
<i>Construction All Risks-dekking (CAR-verzekering)</i>	
<i>Operational All Risks-dekking</i>	
<i>Andere soorten dekking</i>	
H12. Welke regels gelden er in de markt?	46
<i>Toezicht</i>	
<i>Wanneer geldt de REMIT-Verordening?</i>	
<i>Kern van de REMIT-Verordening en haar gevolgen</i>	
Maak kennis met het Dirkwager Energieteam	49

H1. Welke rechtsvorm is passend?

Zon- en windenergieprojecten vragen veelal om (lange termijn) investeringen. Hiervoor is geld nodig van investeerders en/of subsidiegevers. Door samen te werken is het gemakkelijker dit doel te bereiken. Maar een samenwerking, in welke vorm dan ook, moet goed worden vastgelegd. Hoe regel je de (interne) verhoudingen (en de winstverdeling), waar ligt de aansprakelijkheid en wat zijn de fiscale mogelijkheden? De omvang en de aard van het project is ook van invloed op de juridische vorm. Het kiezen van een ongeschikte rechtsvorm kan negatieve gevolgen hebben en leiden tot onnodige (extra) kosten. Terwijl een goede structuur juist meer potentieel biedt voor een mogelijke investeerder en/of bijvoorbeeld de financierende bank. Om een goede afweging te kunnen maken, geven we hieronder inzicht in enkele opties en mogelijkheden die veel gebruikt worden bij zon- en windenergieprojecten.

Voor een duurzaam energieproject wordt over het algemeen een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, een commanditaire vennootschap of een coöperatie als juridische huls gekozen. De keuze hangt veelal samen met het soort project, de achterliggende investeerder(s), de gewenste subsidie en de omvang van het project. Bij de financiering is het bijvoorbeeld relevant of de vereiste investering door de vennootschap zelf en haar bestaande aandeelhouder(s) kan worden gedaan of dat juist een externe investeerder of financier nodig is. Voor bewonersinitiatieven is de coöperatie over het algemeen een passende vorm.

De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BV)

De BV is een van de meest gebruikte (en bekende) rechtsvormen in Nederland. Een BV is een zelfstandige entiteit met rechtspersoonlijkheid en kapitaal dat in aandelen is verdeeld. Aandeelhouders zijn in beginsel niet aansprakelijk voor de schulden van de BV. Bestuurders kunnen aansprakelijk worden gesteld door de vennootschap zelf of door derden als zij hun taak als bestuurder onbehoorlijk vervullen.

Een BV kan alleen worden opgericht bij notariële akte. De notaris schrijft de BV namens de bestuurder(s) van de BV in bij het handelsregister van de Kamer van Koophandel. De flexibelere BV-wetgeving heeft het vanaf 2012 makkelijker gemaakt om een BV op te richten. Vroeger was er een minimumkapitaal van € 18.000,- nodig. Nu is het minimumkapitaal slechts één eurocent. Uiteraard is het desondanks van belang dat er voldoende financiering aanwezig is. Ook is er geen 'verklaring van geen bezwaar' van het Ministerie van Justitie meer vereist, waardoor de oprichting doorgaans heel snel kan geschieden.

De BV is een rechtsvorm waarvan veel gebruik wordt gemaakt als er een onderneming wordt geëxploiteerd. Er zijn ten minste twee organen: de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) en het bestuur (de statutaire directie). Daarnaast is het mogelijk een toezichthoudend orgaan (raad van commissarissen) aan te stellen.

Vaak staat een ondernemer die reeds een rechtsvorm heeft gekozen voor zijn bestaande onderneming, aan de basis van het starten van een nieuw duurzaam energieproject. Het kan zijn dat het bijvoorbeeld met het oog op het aantrekken van financiering, maar ook gezien mogelijke (aansprakelijkheids) risico's, niet wenselijk is het nieuwe project in de bestaande rechtsvorm onder te brengen.

Zo kan het raadzaam zijn voor ieder project een afzonderlijke project-BV op te richten. Er ontstaat dan vaak een structuur met een holdingvennootschap die slechts ten doel heeft het houden van aandelen in project-BV's, en project-BV's die als werkmaatschappijen functioneren. Iedere project-BV kan andere (mede)investeerders en een andere financier hebben. Bij grote duurzame energieprojecten is regelmatig een (buitenlandse) investeerder betrokken en valt de keuze over het algemeen op een project-BV of een commanditaire vennootschap, met als behorend vennoot een BV en als stille vennoten de (buitenlandse) investeerders.

In de oprichtingsakte zijn de statuten van de BV vervat. In de statuten wordt onder andere bepaald:

- wat het doel van de BV is;
- op welke wijze de winst van de BV over de aandeelhouders wordt verdeeld;
- of de aandelen in het kapitaal van de BV vrijelijk aan andere aandeelhouders kunnen worden overgedragen of bijvoorbeeld eerst aan de overige aandeelhouders moeten worden aangeboden voordat ze kunnen worden overgedragen aan een derde;
- welk orgaan het bestuur benoemt, hoeveel leden het bestuur zal hebben en welke bestuurder(s) de BV kan of kunnen vertegenwoordigen bij het tekenen van contracten;
- of bepaalde bestuursbesluiten de goedkeuring van de AVA behoeven;
- met welke meerderheden door de verschillende organen besloten kan worden;
- of er een raad van commissarissen zal zijn en welke bevoegdheden dit toezichthoudende orgaan zal hebben.

De statuten dienen te worden gepubliceerd bij het handelsregister van de Kamer van Koophandel en kunnen door iedereen worden opgevraagd.

Om de afspraken die in de statuten zijn vervat te wijzigen, is een notariële akte van statutenwijziging vereist en moet u dus naar de notaris. Zeer gedetailleerde afspraken en afspraken waarvan het wenselijk is dat deze niet openbaar zullen zijn, worden over het algemeen door de aandeelhouders overeengekomen in een onderhandse aandeelhoudersovereenkomst.

De commanditaire vennootschap (CV)

Met name vanwege fiscale overwegingen, waarvoor wij graag verwijzen naar H2, kan het interessant zijn om het project als een commanditaire vennootschap (CV) te structureren. Een CV is een personenvennootschap zonder rechtspersoonlijkheid. De CV heeft over het algemeen een beherend venoot en één of meerdere commanditaire vennoten, ook wel participanten genoemd. Dit kunnen zowel rechtspersonen, vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid, als natuurlijke personen zijn. De afspraken tussen de vennoten worden vastgelegd in een onderhandse of notariële CV-overeenkomst.

De commanditaire ("stille") vennoten zijn alleen financieel betrokken. De persoonlijke gegevens van de commanditaire vennoten hoeven op dit moment niet te worden gepubliceerd bij de Kamer van Koophandel. Dit kan veranderen door de invoering van het zogenaamde UBO-register. De beherend vennoot is bevoegd om namens de CV te handelen en verbindt zich daarbij hoofdelijk (naast de CV en eventuele andere beherende vennoten) tot nakoming van namens de CV gemaakte afspraken. De commanditaire vennoot is in beginsel niet aansprakelijk voor de schulden van de CV (tenzij deze handelt als ware hij beherend vennoot; onder meer wanneer hij zich bezighoudt met de gang van zaken in de onderneming, of wanneer zijn naam wordt gebruikt in de CV). De commanditaire vennoot kan aldus in beginsel slechts intern door de CV worden aangesproken tot een bijdrage in de schulden of verliezen van de CV tot het bedrag van hetgeen de commanditaire vennoot heeft ingebracht of moet inbrengen (tenzij anders is overeengekomen).

De coöperatie

Een coöperatie is een bijzondere vorm van een vereniging. Het doel van de coöperatie is om in de stoffelijke behoeften van de leden te voorzien. De coöperatie verzorgt de bedrijfsvoering en voorziet in die behoeften door overeenkomsten met de leden af te sluiten. In de naam van de coöperatie hoort daarom het woord 'coöperatief' of 'coöperatie'.

Het hoogste orgaan binnen de coöperatie is de algemene ledenvergadering. Daarnaast heeft de coöperatie een bestuur. Het is mogelijk dat de statuten van de coöperatie bepalen dat een raad van commissarissen toezicht houdt op het bestuur en de onderneming van de coöperatie.

De coöperatie dient te worden opgericht bij notariële akte. Daarnaast dienen er (onderhandse) ledenovereenkomsten met de leden te worden gesloten. De investeerders in het duurzame energieproject zullen lid worden van de coöperatie en via de lidmaatschapsverhouding investeren in het project.

Ook bij een coöperatie kunnen bestuurders worden aangesproken als zij hun taak onbehoorlijk vervullen. Ingeval van een tekort binnen de coöperatie bij ontbinding of faillissement, zijn de leden in beginsel aansprakelijk voor het tekort. In de statuten van de coöperatie kan de aansprakelijkheid van de leden echter worden beperkt of uitgesloten. Bij duurzame energieprojecten wordt er doorgaans voor gekozen de aansprakelijkheid voor de leden uit te sluiten.

Een coöperatie kan gebruik maken van de Postcoderoos-regeling (Regeling Verlaagd Tarief). Met deze regeling krijgen leden van een coöperatie een energiebelastingkorting op de energienota voor lokaal en duurzaam opgewekte elektriciteit.

Deze regeling gaat uit van een samenwerking tussen bewoners in een bepaald postcodegebied. Er kan alleen aanspraak worden gemaakt op deze regeling als het project vanuit een coöperatie of door een vereniging van eigenaren wordt opgezet. Deze regeling kan financieel gunstig zijn voor duurzame buurtbewonersprojecten (Zie voor een verdere toelichting H5).

Kortom, de aard van de samenwerking en de wijze van financieren zijn van invloed op de keuze voor een rechtsvorm. Veelal speelt de omvang van het project ook een rol.

H2. Wat zijn de fiscale overwegingen bij een rechtsvormkeuze?

Bij de keuze voor een bepaalde rechtsvorm zijn niet alleen zeggenschap en aansprakelijkheid van belang. De keuze voor een rechtsvorm kan ook de nodige fiscale mogelijkheden en gevolgen hebben, waardoor de financiële resultaten worden beïnvloed. Bovendien is de keuze van de rechtsvorm vanuit fiscaal oogpunt ook van belang bij een eventuele toekomstige verkoop van het project. Het is dus zinvol om hier tijdig samen met een (fiscale) specialist naar te kijken. Welke rechtsvorm het meest passend is, is afhankelijk van de situatie. We benoemen een aantal algemene fiscale kenmerken van de rechtsvormen uit H1. Vervolgens bespreken we de wijze van belastingheffing bij de aandeelhouders of participanten.

Fiscale kenmerken van de rechtsvormen

Positieve resultaten behaald met de activiteiten die worden verricht door de in H1 genoemde lichamen worden belast met vennootschapsbelasting of inkomstenbelasting. Het hangt af van de gekozen rechtsvorm of belasting wordt geheven bij de entiteit zelf, of direct bij de aandeelhouders, participanten of leden.

De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BV)

De BV is zelfstandig belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting heeft twee tariefschijven. Sinds 1 januari 2019 is het vennootschapsbelastingtarief over de eerste € 200.000,- van de winst 19%. Het meerdere van de winst is belast met een tarief van 25%. Het tarief zal in de komende jaren stapsgewijs lager worden. Vanaf 2020 bedragen de tarieven voor de genoemde schijven 16,5% en 22,55% en vanaf 2021 is dat 15% en 20,5%.

De aandeelhouders van een BV worden pas belast wanneer zij inkomen (uitgekeerd dividend) ontvangen van de BV. Hoe een aandeelhouder wordt

belast, is afhankelijk van de fiscale positie van de aandeelhouder en de omvang van het aandelenbelang in de BV.

Dividenduitkeringen door een BV zijn onderworpen aan de Nederlandse dividendbelasting. De BV houdt de verschuldigde dividendbelasting in op de dividenduitkering. In een aantal gevallen kan een vrijstelling van dividendbelasting gelden, bijvoorbeeld voor dividenduitkeringen aan vennootschappen die recht hebben op deelnemingsvrijstelling (zie ook hierna) of dit zouden hebben wanneer zij in Nederland gevestigd zouden zijn.

De commanditaire vennootschap (CV)

Een CV kan 'open' of 'besloten' zijn en de wijze van belastingheffing hangt daarmee samen. Deze kwalificatie is afhankelijk van de vrije overdraagbaarheid van de participaties in de CV. Als commanditaire vennoten kunnen toetreden of vervangen kunnen worden zonder toestemming van alle vennoten, is sprake van een open CV. Zo niet, dan is sprake van een besloten CV.

Een open CV is zelfstandig belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Belastingheffing over de behaalde resultaten verloopt daarom vrijwel hetzelfde als bij een BV. Net als dividenduitkeringen door een BV is ook de opbrengst uitgekeerd door een open CV aan de participanten onderworpen aan dividendbelasting en kunnen onder omstandigheden vrijstellingen gelden.

De besloten CV is niet zelfstandig belastingplichtig, maar is 'fiscaal transparant'. De participanten worden ieder zelfstandig belast over het inkomen van de CV naar rato van hun belang in de CV.

De coöperatie

De coöperatie is zelfstandig belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Door de specifieke kenmerken van deze rechtsvorm geldt echter een bijzonder fiscaal regime. Een coöperatie kan enerzijds gezien worden als het verlengstuk van de door de leden gedreven onderneming (de zogenoemde 'verlengstukgedachte') en anderzijds kan de coöperatie ook als een verzelfstandigde onderneming worden beschouwd.

Bij de coöperatie wordt daarom eerst de totale winst voor de vennootschapsbelasting bepaald alsof deze een 'normaal' onderworpen belastingplichtige is. In de wet staat een formule die bepaalt in hoeverre sprake is van zogenoemde 'verlengstukwinst'. Voor zover deze winst wordt uitgekeerd aan de leden die natuurlijke personen zijn, gaat deze af van de belastbare winst van de coöperatie. Voor dit verlengstukdeel zijn de leden zelf belastingplichtig.

Belastingheffing bij aandeelhouders, participanten of leden

De aandeelhouders van een BV, participanten in een CV of leden van een coöperatie kunnen winst uitgekeerd krijgen bij positieve resultaten behaald door de genoemde lichamen. De heffing van belasting over deze winst is afhankelijk van de fiscale positie van de lichamen en van de aandeelhouders, participanten of leden.

Aandeelhouders in een BV en participanten in een open CV

Nederlandse natuurlijke personen worden voor het inkomen uit een aandelenbelang in een BV of participatie in een open CV belast met inkomstenbelasting. Bij een belang van minimaal 5% wordt inkomstenbelasting geheven in box 2 tegen een vast tarief van 25%. Kleinere belangen vallen onder het box 3-vermogen van de natuurlijke persoon. In box 3 wordt een fictief (forfaitair) rendement op het vermogen belast tegen een tarief van 30%. Het fictief rendement is afhankelijk van de waarde van de bezittingen minus de schulden in box 3 en bedraagt met ingang van 1 januari 2019 1,9351% tot 5,6%.

Bij rechtspersonen die aan Nederlandse vennootschapsbelasting zijn onderworpen (zoals BV's) is inkomen uit aandelenbelangen van 5% of meer normaliter vrijgesteld als gevolg van de deelnemingsvrijstelling. Bij kleinere aandelenbelangen is over het inkomen vennootschapsbelasting verschuldigd.

Voor buitenlandse natuurlijke personen of rechtspersonen hangt de wijze waarop (dividend)inkomen uit een BV of open CV wordt belast af van het belastingstelsel in het woonland of land van (fiscale) vestiging. Ook de mogelijke toepassing van een belastingverdrag tussen Nederland en het betreffende land is van invloed.

Door een BV of open CV ingehouden dividendbelasting kan in de meeste gevallen verrekend worden met de verschuldigde inkomsten- of vennootschapsbelasting van Nederlandse aandeelhouders of participanten. Ook voor buitenlandse aandeelhouders of participanten geldt vaak dat (eventueel gedeeltelijke) verrekening mogelijk is op basis van bijvoorbeeld belastingverdragen.

Participanten in een besloten CV

Zoals al aangegeven is de besloten CV niet zelfstandig belastingplichtig, maar is 'fiscaal transparant'. De participanten worden ieder zelfstandig belast over het inkomen van de CV, naar rato van hun belang in de CV.

Als de participant een Nederlandse natuurlijke persoon is met een onderneming (dit is vaak zo bij de ontwikkeling van zonne- en windturbineparken), wordt deze in principe over het winstaandeel belast met inkomstenbelasting in box 1 (als 'winst uit onderneming'). Een participant die onderworpen is aan de Nederlandse vennootschapsbelasting (zoals een Nederlandse rechtspersoon) wordt over het inkomen vanzelfsprekend belast met vennootschapsbelasting.

De buitenlandse commanditaire vennoot in een besloten CV is op basis van de Nederlandse fiscale wetgeving normaliter belastingplichtig voor de inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting. Mogelijk is het Nederlandse heffingsrecht echter beperkt op grond van een belastingverdrag.

Leden van een coöperatie

Bij een coöperatie wordt de verlengstukwinst naar rato van de ledenprestaties uitgekeerd aan de leden die natuurlijke personen zijn. De heffing van inkomstenbelasting bij deze leden is afhankelijk van de betreffende situatie. Als het lidmaatschap tot de onderneming van de natuurlijke persoon behoort, wordt dit inkomen belast met inkomstenbelasting in box 1 (als winst uit onderneming). Drijft de natuurlijke persoon zelf geen onderneming, dan wordt inkomen uit de coöperatie belast in box 2 of box 3.

Winstuitdelingen van een coöperatie aan leden die geen natuurlijke personen zijn, wordt doorgaans bij de coöperatie zelf belast met vennootschapsbelasting. Voor deze leden geldt normaal gesproken dat op baten uit het lidmaatschap de deelnemingsvrijstelling wordt toegepast.

H3. Op welke locatie komt het project en hoe regel je dat?

Voor de realisatie van een duurzaam energieproject zoals windturbines, zonnepanelen op een dak (rooftop), op de grond (zonneweide) of op het water, is vooral veel ruimte nodig. Meestal is iemand anders (nog) eigenaar van de locatie. De locatie en de mogelijkheid om het project op deze plaats te realiseren, is bepalend voor het succes van het project. Daarom leggen we hieronder uit welke vormen er zijn om het recht te verwerven om op een bepaalde locatie een project te realiseren.

Om een project te ontwikkelen kan de grond gekocht worden. Maar dit is niet altijd nodig. Je kan ook een overeenkomst met de eigenaar sluiten om gebruik te mogen maken van de locatie. In veel gevallen is het dus niet nodig om de volle eigendom te verwerven, maar is de vestiging van een of meerdere zakelijke rechten voldoende. Bij hoge investeringen wordt huur meestal afgeraden, omdat je geen eigenaar wordt.

Recht van opstal

Een zakelijk recht is het recht op een zaak of goed, in tegenstelling tot een persoonlijk recht dat aanspraak geeft op een prestatie (van een persoon). In de praktijk wordt veel gebruik gemaakt van een zakelijk recht van opstal. Dit betekent dat men in, op of boven een onroerende zaak van een andere persoon, bijvoorbeeld op de grond van iemand, gebouwen, werken of beplantingen (de zogeheten opstallen) in eigendom kan hebben. Zo kunnen bijvoorbeeld windturbines gebouwd worden op landbouwgrond. De boer blijft eigenaar van de grond en verleent een recht van opstal aan de ontwikkelaar van de windturbines. Uiteraard tegen een vergoeding en onder bepaalde condities.

In het geval van een zakelijk recht van opstal wordt de eigenaar van de grond dus niet de eigenaar van de opstal. Degene die het recht van opstal heeft, is zolang dit recht van opstal loopt, eigenaar van het object waarvoor het opstalrecht is gevestigd.

Zelfstandig of afhankelijk recht van opstal

Er zijn twee soorten recht van opstal. Het kan een zelfstandig recht zijn of een afhankelijk recht. In het laatste geval kan het recht van opstal bijvoorbeeld afhankelijk zijn van een huurovereenkomst. Eindigt de huurovereenkomst, dan eindigt het opstalrecht ook automatisch.

Het nadeel hiervan is dat het opstalrecht niet (zelfstandig) belast kan worden met een hypotheek. Dus voor de financiering van bijvoorbeeld een windturbine, kan dan geen hypotheek op die turbine worden gevestigd.

Als het opstalrecht echter afhankelijk is gemaakt van een ander zakelijk recht, zoals een erfpachtrecht, dan kan het hypotheekrecht gevestigd worden op het erfpachtrecht tezamen met het daarvan afhankelijke opstalrecht.

Op een zelfstandig recht van opstal kan een hypotheek worden gevestigd. Toch blijkt in de praktijk dat de financierbaarheid sterk afhankelijk is van de tussen de grondeigenaar en de opstaller afgesproken voorwaarden. Bijvoorbeeld de hoogte van de vergoeding (retributie), de periode waarvoor het recht is gevestigd en de voorwaarden waaronder het recht eventueel tussentijds kan worden beëindigd zijn van invloed op de vraag of een financierer bereid is een hypotheek te vestigen op het recht van opstal.

Voor dakgebonden energieprojecten (rooftop) heeft de Nederlandse Vereniging van Banken een standaardcontract ontwikkeld. Dit heet het Model Opstalrecht Zonnestroomsystemen. Door de vestiging van zo'n recht van opstal wordt het eigendom van de zonnepanelen gescheiden van het eigendom van het pand waarop de panelen komen. Dit model is ook bruikbaar als er al een hypotheek rust op een bedrijfsmatig gebouw, terwijl het energieproject wordt gerealiseerd door een partij die zelf het eigendom van het zonnestroomsysteem wil behouden en exploiteren.

Recht van erfpacht

Naast de mogelijkheid van de vestiging van een recht van opstal voor duurzame zon- en windenergieprojecten, kan er ook een recht van erfpacht worden gevestigd op de grond. De erfpachter krijgt dan de bevoegdheid om de grond van een ander te gebruiken alsof hij de eigenaar is. Ook een recht van erfpacht kan bezwaard worden met een hypotheek.

Erfpacht-/opstalvoorwaarden

De zakelijke rechten van erfpacht en opstal zijn zeer aan elkaar verwant. De wettelijke regels van erfpacht zijn grotendeels van overeenkomstige toepassing verklaard op het recht van opstal. Toch zijn er verschillen. Bij het opstalrecht ligt de nadruk met name op doorknip van de natrekking (de eigenaar van de grond is niet de eigenaar van de opstal), terwijl bij erfpacht de nadruk ligt op het genot van de zaak (de erfpachter wordt in tegenstelling tot de opstaller geen eigenaar van de opstallen). Bij de akte van vestiging kan worden bewerkstelligd dat aan het recht van opstal en het recht van erfpacht vrijwel dezelfde rechtsgevolgen verbonden worden. Er bestaat namelijk een grote mate van vrijheid om de voorwaarden van het erfpachtrecht en het opstalrecht in te vullen.

In de erfpacht-/opstalvoorwaarden wordt onder andere vastgelegd wat de zakelijk gerechtigde wel en niet mag. Onderwerpen die ook aan bod komen zijn onder meer bestemming en gebruik, duur en vergoeding. Vaak worden er ook gebruiksbepalingen voor de grondeigenaar opgelegd. Hij mag bijvoorbeeld niets doen wat (het gebruik van) de objecten van de zakelijk gerechtigde in gevaar brengt.

De duur van het zakelijk recht van opstal en/of erfpacht is niet alleen voor de financierbaarheid belangrijk. Voor de duur is het ook van belang te kijken naar de looptijd van de omgevingsvergunning. Meer hierover in H4.

De overeenkomst

Of er nu volle eigendom wordt geleverd of een zakelijk recht wordt gevestigd, het is belangrijk dat de afspraken tussen de betrokken partijen goed worden vastgelegd. Denk daarbij aan garanties omtrent de bestemming, de (milieukundige) staat waarin het registergoed wordt overgedragen en de aanwezigheid van eventuele lasten en beperkingen van derden. De koop-overeenkomst zal de basis vormen voor de notariële akte van levering of vestiging zakelijk recht. Schakel dus tijdig een specialist in.

Omzetbelasting en overdrachtsbelasting bij onroerend goed

De verkrijging van in Nederland gelegen onroerende zaken is in principe belast met overdrachtsbelasting. Dit geldt zowel in het geval van volle eigendom als bij een zakelijk recht (recht van opstal of recht van erfpacht).

Overdrachtsbelasting wordt berekend over de waarde van de onroerende zaak of de gekapitaliseerde waarde van het recht op de onroerende zaak. De waarde wordt geacht ten minste gelijk te zijn aan de tegenprestatie. Het belastingtarief is 6% (voor woningen geldt een tarief van 2%).

Bij het aankopen van grond of het vestigen van een zakelijk recht kan (ook) heffing van omzetbelasting (btw) aan de orde zijn. De levering en verhuur van een onroerende zaak is in beginsel vrijgesteld van btw. Er zijn echter uitzonderingen. De levering van een bouwterrein is bijvoorbeeld wel belast met btw. Bij zowel de levering als verhuur van onroerende zaken kan bovendien geopteerd worden voor een met btw belaste levering/verhuur indien aan de daarvoor gestelde voorwaarden wordt voldaan. In dit kader is van belang dat het vestigen van een opstalrecht voor de heffing van btw onder omstandigheden als “verhuurdienst” kwalificeert.

Bij verkrijging van een bouwterrein (belast met btw) of een opstalrecht waarbij is geopteerd voor een met btw belaste verhuur geldt onder voorwaarden de samenloopvrijstelling. Dit betekent dat er ter zake van de verkrijging geen overdrachtsbelasting wordt geheven. Dit is voordelig indien de koper recht heeft op aftrek van aan hem in rekening gebrachte btw. De in rekening gebrachte btw vormt dan geen kostenpost, terwijl de overdrachtsbelasting wel een kostenpost zou hebben gevormd.

Bij het opzetten van juridische structuren en het opstellen van overeenkomsten met betrekking tot windturbine- en zonneparken vormen de omzet- en overdrachtsbelasting een belangrijk aandachtspunt. Met een juiste structurering kan de belastingdruk aanzienlijk worden verlicht. Daarbij is ook de timing van belang, door bijvoorbeeld pas te leveren als sprake is van een bouwterrein.

Kabels en leidingen

Om een duurzaam energieproject aan te sluiten op het openbare net en zo de stroom te kunnen transporteren en te verkopen, zijn kabels en leidingen nodig. De kabels en leidingen van het windturbinepark of zonnepanelenpark vormen vaak een eigen net en zijn geen bestanddeel van het openbare net. Deze kabels en leidingen zijn dus eigendom van de eigenaar van het energieproject.

Er hoeft geen opstalrecht op het netwerk gevestigd te worden om het eigendom vast te leggen. De bevoegd aanlegger wordt automatisch eigenaar, ook als het net wordt aangelegd in grond van anderen. Toch wordt vaak nog een opstalrecht gevestigd. De reden hiervoor is om de afspraken tussen de kabeleigenaar en de grondeigenaar vast te leggen. Deze afspraken gelden dan ook voor eventuele opvolgende eigenaren.

De aanlegger van een netwerk kan de kabels en leidingen bij het Kadaster registreren. Hierdoor is ook voor derden duidelijk dat de aanlegger eigenaar is van dit netwerk. Een bijkomend voordeel is dat er een hypotheek op het netwerk kan worden gevestigd. Als een bank medefinancier is van een windturbine- of zonnepanelenpark, eist deze vaak ook dat het netwerk wordt geregistreerd, zodat deze kan worden belast met een hypotheek.

Kwalitatieve verplichtingen en kettingbeding

Als de eigendomsverhoudingen tussen de grondeigenaar en de eigenaar van het energieproject zijn geregeld, zijn we er nog niet. Ook met de omliggende grondeigenaren zijn vaak afspraken nodig. Bijvoorbeeld om de bereikbaarheid te regelen, of de wiekoverslag en de windvang van een windturbine. Om te zorgen dat deze afspraken ook voor eventuele opvolgende grondeigenaren gelden, is het handig deze via erfdienstbaarheden of kwalitatieve verplichtingen vast te leggen. Een kwalitatieve verplichting kan alleen een dulden of niet doen inhouden en dient te worden vastgelegd in een notariële akte.

Als dit niet mogelijk is (omdat er actief handelen van de grondeigenaar nodig is), kunnen de afspraken worden vastgelegd via een kettingbeding. Een kettingbeding moet steeds aan de opvolgende eigenaar worden opgelegd, het beding gaat niet automatisch over zoals bij een kwalitatieve verplichting. Aan het kettingbeding wordt meestal ook een boetebepaling gekoppeld. Hierin staat dat zowel een boete opgelegd wordt bij het niet-nakomen van de afspraken, als bij het niet doorgeven van het kettingbeding aan een volgende eigenaar.

Gedoogplicht

Het lukt niet altijd om met alle betrokken grondeigenaren overeenstemming te bereiken over (de vergoeding voor) de vestiging van een opstalrecht of kwalitatieve verplichting. Via de Belemmeringenwet Privaatrecht kan de initiatiefnemer/exploitant van een windturbinepark de minister vragen om een eigenaar te verplichten de aanleg en instandhouding van een object te gedogen. Dit gebeurt met name als onteigening een te drastische maatregel is.

In 2016 is de Elektriciteitswet 1998 gewijzigd en is bepaald dat een windturbinepark met een capaciteit van tenminste 5 MW gezien wordt als openbaar werk van algemeen nut. Hierdoor kan de Belemmeringenwet Privaatrecht toegepast worden.

De minister van Infrastructuur & Waterstaat kan de gedoogplicht opleggen als onder meer aan de volgende criteria is voldaan:

- het gebruik van de grond levert niet meer belemmeringen op dan redelijkerwijs nodig is (proportionaliteit);
- de belangen van de rechthebbende vragen niet om onteigening;
- er is – ondanks een poging daartoe – geen goedschikse overeenstemming bereikt.

Een gedoogplicht is reëel wanneer relatief kleine delen van de (aaneengesloten) grond van een derde nodig zijn. Ook bij relatief lichte inbreuken, zoals een ondergrondse leiding, is een gedoogplicht een aantrekkelijk alternatief voor een onteigeningsprocedure.

Belangrijke voordelen zijn dat de gedoogplichtprocedure ook bij niet overheden (bijvoorbeeld netbeheerders) kan worden ingezet. Bovendien gaat deze procedure aanmerkelijk sneller dan een onteigeningsprocedure. De schadeloosstelling voor de grondeigenaar is niet gerelateerd aan het verlies van het eigendom, maar aan de ondervonden belemmering.

Ook bij de realisering van een zonnepark kun je medewerking afdwingen. De gedoogplicht is op te leggen afhankelijk van de oppervlakte en de bruikbaarheid van het perceel na realisering van het project. Als het zonnepark de bruikbaarheid van het perceel voor de grondeigenaar te zeer aantast, is het opleggen van een gedoogplicht niet mogelijk. De grond moet dan worden onteigend.

In beide gevallen heeft de grondeigenaar recht op een volledige schadeloosstelling. De grondeigenaar kan echter niet bij voorbaat rekenen op een vergoeding zoals die voor de vestiging van een opstalrecht wordt betaald. Deze vergoeding hangt namelijk veelal samen met de opbrengst van de turbines of het zonnepark. De schade die de grondeigenaar bij onteigening lijdt is meestal minder. Dit kan een drukmiddel zijn bij de onderhandelingen over de vestiging van een opstalrecht of een kwalitatieve verplichting. Bij de vestiging van een opstalrecht of kwalitatieve verplichting krijgt de grondeigenaar immers veelal een veel hogere vergoeding.

H4. Welke vergunningen heb je nodig?

De juridische structuur is vastgelegd, de locatie is gekozen en geregeld. Nu kan het energieproject eindelijk van start. Nee dus. Om het energieproject te kunnen realiseren zijn meestal één of meerdere vergunningen nodig. Aanvragen en verkrijgen van deze vergunningen is een tijdrovende kwestie. In sommige gevallen, zoals bij de aanleg van een windturbinepark, kan er ook tegenstand bestaan die soms tot aan de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State gaat. Dit hoofdstuk bevat een overzicht van mogelijk noodzakelijke vergunningen en andere regels.

Omgevingsvergunning voor de activiteit 'bouwen'

Voor de aanleg van een windturbinepark of zonnepark is een omgevingsvergunning voor het bouwen nodig. Alleen voor de aanleg van zonnepanelen op een bestaand dak is dat vaak niet het geval. In de meeste gevallen is het college en burgemeester en wethouders van een gemeente het bevoegd gezag (het bestuursorgaan dat een vergunning mag afgeven). Voor windturbineparken van 5 tot 100 MW kan het college van Gedeputeerde Staten van de provincie het bevoegd gezag zijn.

Het bouwplan wordt getoetst aan het bestemmingsplan, het bouwbesluit, de bouwverordening en de redelijke eisen van welstand. Redelijke eisen van welstand hebben betrekking op het uiterlijk van het project. Dit mag de leefomgeving niet negatief beïnvloeden.

Omgevingsvergunning voor de activiteit 'planologisch afwijkend gebruik'

Als het plan voor het windturbinepark of het zonnepark in strijd is met het bestemmingsplan (en dat is regelmatig aan de orde), is ook een omgevingsvergunning voor 'planologisch afwijkend gebruik' nodig. Voor het verkrijgen van de SDE+ subsidie heeft de aanvrager bij strijd met een bestemmingsplan een uitgebreide omgevingsvergunning voor 'planologisch afwijkend gebruik' nodig, voorzien van een ruimtelijke onderbouwing. Bij zo'n vergunning is vaak 'een verklaring van geen bedenkingen' van de gemeenteraad of van Provinciale Staten nodig. Dit houdt in dat dit

bestuursorgaan inderdaad geen bedenkingen heeft tegen de planologische afwijking. Zonder die verklaring kunnen burgemeester en wethouders of Gedeputeerde Staten de omgevingsvergunning niet verlenen.

Er bestaat ook een 'lichtere' omgevingsvergunning, de zogeheten tijdelijke kruimelgevallenvergunning. Deze geldt voor een maximale periode van tien jaar. Voor deze vergunning geldt een aanzienlijk kortere procedure. Deze vergunning is een optie als voor een project geen SDE+ subsidie vereist is. De wetgever heeft in september 2018 de SDE-regeling namelijk aangepast. Op basis van de kruimelgevallenvergunning wordt geen subsidie meer verleend.

Herziening van het bestemmingsplan

Een andere mogelijkheid om een windturbinepark of een zonnepark planologisch in te passen is een aanpassing van het bestemmingsplan. Hierbij bestaat een coördinatie-regeling. Die zorgt ervoor dat de voorbereiding en bekendmaking van het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning voor de activiteit 'bouwen' gelijktijdig lopen. Een voordeel van deze regeling is dat bijvoorbeeld een mogelijke latere uitbreiding van het park nu al in het bestemmingsplan kan worden opgenomen. Daarmee realiseer je flexibiliteit en snelheid. Op de besluitvorming voor windturbineparken met een capaciteit van ten minste 100 MW is de rijkscoördinatie-regeling van toepassing. Deze overstijgt de gemeentelijke of provinciale aanpak en wordt aangestuurd vanuit het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Omgevingsvergunning beperkte milieutoets of omgevingsvergunning milieu

Voor windturbineparken op land (vanaf drie windturbines) is een omgevingsvergunning beperkte milieutoets nodig. Aan deze vergunning mogen geen voorschriften worden verbonden.

Het bevoegd gezag mag de omgevingsvergunning beperkte milieutoets alleen weigeren als er een milieueffectrapportage (mer) aan de orde is. Dan heeft het windturbinepark een 'echte' omgevingsvergunning milieu nodig. Dit geldt in elk geval voor windturbineparken vanaf 20 turbines, omdat het Besluit milieueffectrapportage bepaalt dat het voor deze parken verplicht is om een milieueffectrapportage op te stellen.

Vergunning of ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming

Soms is een natuurvergunning nodig voor de aanleg van een wind- of zonnepark. Dit is relevant als de locatie in, of in de buurt van, een Natura 2000-gebied ligt. Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. De vergunning is nodig als de ontwikkeling van het project de kwaliteit van de natuurlijke habitat van flora en fauna in het gebied aantast of verslechtert. De vergunning wordt pas verleend als zeker is dat het project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet negatief zal beïnvloeden.

Als die zekerheid er niet is, kan de natuurvergunning alleen verkregen worden als er geen alternatieven zijn. Bovendien moet er dan een dwingende reden van algemeen belang zijn en moeten er compensatiemaatregelen worden getroffen voor het gebied.

Daarnaast kan bij de realisatie van een zonnepark of een windturbinepark een ontheffing nodig zijn voor het overtreden van het verbod om vogels of andere dieren te doden, te verwonden of te verstoren. Denk hierbij aan het verstoren van het broedseizoen, of aan vogels die tegen een windturbine vliegen.

Watervergunning

Er kunnen vanuit het Rijk, de provincie of het waterschap regels gelden die maken dat voor de oprichting van een zonnepark of een windturbinepark een watervergunning nodig is. Bijvoorbeeld als de aanleg een rivier kruist of er dijken in de buurt zijn.

Overige vergunningen

Verder zullen, afhankelijk van het specifieke project, nog andere vergunningen nodig zijn. Bijvoorbeeld een omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten (grondwerk), voor het kappen van bomen of voor het maken van een inrit. Meestal verleent de gemeente deze vergunningen.

Factor tijd

Het aanvragen en verkrijgen van een vergunning kost meestal veel tijd. Voor veel vergunningen geldt de 'uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure'. Dat betekent dat de overheid de vergunning eerst als ontwerp moet publiceren. Belanghebbenden krijgen dan zes weken de tijd om daartegen 'zienswijzen' in te dienen, oftewel bezwaar te maken.

Bij de verlening (of weigering) van de vergunning moet de overheid daar gemotiveerd op reageren. Soms maken de bezwaren nader onderzoek noodzakelijk. Dit kan veel tijd vergen.

Officieel moet bij de uitgebreid openbaar voorbereide vergunningen binnen zes maanden na de aanvraag een besluit genomen zijn. In de praktijk blijkt helaas dat deze termijn lang niet altijd wordt gehaald en de verlening soms zelfs een jaar of langer duurt. De aanvrager kan de overheid dan wel dwingen om een besluit te nemen, maar dat heeft weinig zin als er nog nader onderzoek moet worden uitgevoerd.

Daar komt bij dat derden die vinden dat zij door het project in hun belangen worden geschaad (meestal omwonenden) tegen de verlening van de vergunning(en) in beroep kunnen gaan bij de rechtbank en in hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het kan gemakkelijk anderhalf tot twee jaar duren voordat daarover definitief is beslist. Wel is het zo dat alleen werkelijk belanghebbenden in beroep kunnen gaan. Iemand die te ver weg van het project woont of werkt, is dat in het algemeen niet. Ook milieuorganisaties kunnen in beroep gaan. Zij worden meestal wel als belanghebbende erkend.

H5. Wat is de SDE+ subsidie en kom je ervoor in aanmerking?

Duurzame energieprojecten zijn zonder subsidie nog niet rendabel. Jaarlijks is daarom veel geld beschikbaar aan subsidie. Voor de grotere projecten kun je bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) een SDE+ subsidie aanvragen. SDE+ staat voor Stimulering Duurzame Energie. De SDE+ subsidie vergoedt gedurende een aantal jaren het verschil tussen de kostprijs van grijze energie en die van duurzame (groene) energie. Hoelang een project subsidie krijgt, is afhankelijk van de toegepaste technologie. Voor zon en wind is het 15 jaar.

Hoe werkt de subsidie?

SDE+ is een exploitatiesubsidie. Als producent ontvang je subsidie voor de duurzame energie die je opwekt. Deze subsidie vergoedt het verschil tussen de kostprijs van duurzame energie en de marktwaarde van de geleverde energie. De kosten van het opwekken van duurzame energie zijn immers nog steeds hoger dan de opbrengsten.

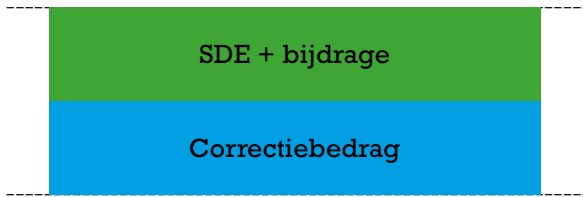
De kostprijs van duurzame energie is het bij de subsidietoekenning vastgestelde basisbedrag. Dat bedrag wordt verminderd met het jaarlijks vast te stellen correctiebedrag (de marktwaarde van de geleverde energie).

De hoogte van de SDE+ bijdrage is afhankelijk van de ontwikkelingen van de energieprijis. Bij een hogere energieprijis krijg je minder SDE+, maar ontvang je meer opbrengst via de energieafnemer aan wie je levert. Bij een lagere energieprijis krijg je meer subsidie en minder van de energieafnemer.

Bij het bepalen van het bedrag wordt uitgegaan van een bepaalde basisenergieprijis. Dat bedrag is bij de subsidieverlening vastgesteld. De basisenergieprijis is de ondergrens van het correctiebedrag. Als het correctiebedrag in een bepaald jaar gelijk is aan de basisenergieprijis dan is de maximale subsidie per op te wekken hoeveelheid energie bereikt. Mocht de energieprijis nog meer dalen, dan neemt het te ontvangen subsidiebedrag niet meer toe.

Maximale SDE+ bijdrage = basisbedrag – correctiebedrag

Basisbedrag (kostprijs duurzame energie)

Basisenergieprijs

Subsidie voor zonprojecten

Subsidie voor een zonproject via de SDE+-regeling is mogelijk als de productie van zonne-energie (zonnepanelen) is aangesloten op een grootverbruikersaansluiting met een vermogen van minimaal 15 kilowattpiek (kWp). Kilowattpiek is het vermogen dat de installatie bij standaard omstandigheden kan genereren. Bij hernieuwbare zonnewarmte (zonthermie) moet het totaal thermisch vermogen minimaal 140 kWth bedragen.

Opgewekte zonne-energie kan worden aangewend voor eigen verbruik of voor teruglevering aan het elektriciteitsnet. Bij de vaststelling van de basisenergieprijs voor zonnestroom is er een onderscheid tussen elektriciteit leveren en zelf gebruiken. Voor het gedeelte van de elektriciteit dat een producent van zonnestroom zelf verbruikt geldt een hogere basisenergieprijs, zodat de maximale subsidie voor dat deel kleiner is.

Subsidie voor windprojecten

Er zijn drie categorieën om subsidie voor windturbines aan te vragen: 'Wind op land', 'Wind op primaire waterkering (dijken)' en 'Wind in meer'. Voor de categorie 'Wind op zee' zijn er aparte regelingen.

In H3 en H4 is aangegeven wat er voor een energieproject nodig is qua vergunningen en afspraken met de eigenaar van grond of dak. Om subsidie aan te kunnen vragen, moet dit traject afgerond zijn.

Is de subsidie voor meer dan 500 kWp, dan is het daarnaast verplicht een haalbaarheidsstudie uit te voeren en deze aan de aanvraag toe te voegen. Voor windprojecten moet ook een windrapport worden toegevoegd. Het windrapport bevat een windenergie-opbrengstberekening.

Wanneer kun je de subsidie aanvragen?

Elk jaar wordt er door de overheid een budget beschikbaar gesteld. In 2019 is het budget 10 miljard euro. Er zijn twee openstellingsrondes voor de toekenning van SDE+, een in het voorjaar en een in het najaar. Per openstellingsronde is er een budget voor alle categorieën. Er zijn daarbij verschillende fasen.

In de eerste fase kunnen de 'goedkopere' technieken subsidie aanvragen. Ook kun je subsidie aanvragen voor een bedrag dat lager is dan het maximum basisbedrag van de betreffende technologie. Daarmee kun je de subsidieaanvraag toespitsen op de eigen business case. De aanvragen worden in volgorde van binnenkomst behandeld, totdat het volledige budget is toegekend. Daarna is het wachten op de volgende ronde.

SDE+ beschikking ontvangen, wat dan?

Als de subsidie is toegekend ontstaat er een aantal verplichtingen. Binnen 1 jaar verwacht RVO (toekenner van de subsidie) een afschrift van de opdrachtverstrekking voor de realisatie van de installatie. De installatie moet dan binnen de daarvoor gestelde termijn in gebruik zijn genomen. Daarnaast moet je je inschrijven bij een certificerende instantie. Voor hernieuwbare elektriciteit en warmte is dat CertiQ, een dochter van netbeheerder TenneT. Tot slot moet de netbeheerder (of in geval van warmte het meetbedrijf) vaststellen dat je producent van hernieuwbare energie bent.

Vanaf de aanvang van de subsidie komt er elke maand een voorschot. RVO past elk jaar een correctie toe op basis van het vastgestelde correctiebedrag en de gecertificeerde meterstanden die RVO ontvangt. Niet benutte subsidiabele jaarproductie kan in latere jaren worden ingehaald (forward banking). Dit kan ook nog tot een jaar nadat de subsidieperiode is verstreken.

Als de productie hoger is dan de maximaal subsidiabele jaarproductie, kan deze meegenomen worden naar een volgend jaar (backward banking). Je kunt die productie gebruiken als de productie in een later jaar tegenvalt. Backward banking is gemaximaliseerd op 25% van de subsidiabele jaarproductie.

Postcoderoosregeling (Regeling Verlaagd Tarief)

Wil je met je wijk of dorp aan de slag met bijvoorbeeld een wind- of zonnecollectief? Daarvoor bestaat de Regeling Verlaagd Tarief, ook wel de 'Postcoderoosregeling' genoemd. Leden van een coöperatie of een Vereniging van Eigenaren krijgen dan een energiebelastingkorting op de energienota voor lokaal en duurzaam opgewekte elektriciteit. Voorwaarde is dat de deelnemers binnen de 'postcoderoos' wonen van de zonne- of windenergie-installatie. De postcoderoos bestaat uit de viercijferige postcode van de centrale postcode, plus alle direct aangrenzende postcodegebieden. De productie-installatie moet in een van de postcodes binnen de vastgestelde 'roos' liggen.

De toekomst van de postcoderoosregeling is onzeker. Mogelijk wordt de korting op de energiebelasting vervangen voor een terugleververgoeding. Ook is de energiebelasting op elektriciteit per 1 januari 2019 verlaagd. Een dergelijke verlaging heeft gevolgen voor het rendement van deze regeling. Het uitgangspunt is wel om tot een rendabele en grotendeels vergelijkbare regeling te komen.

H6. Welke fiscale mogelijkheden zijn er?

Naast subsidies vanuit de rijksoverheid, bestaat er een aantal fiscale stimuleringsmaatregelen voor investeringen in duurzame energie of milieuvriendelijke bedrijfsmiddelen en voor het ontplooiën van innovatieve activiteiten. Deze maatregelen zorgen voor vermindering van belastbare winst van ondernemers of van af te dragen loonbelasting en beïnvloeden daarmee de financiële resultaten.

S&O-afdrachtvermindering

Ondernemingen die zich bezighouden met de ontwikkeling van een product, een productieproces, programmatuur of met het uitvoeren van technisch-wetenschappelijk onderzoek kunnen in aanmerking komen voor vermindering van loonbelasting (de S&O-afdrachtvermindering). Voor deze subsidie moet een aanvraag worden ingediend bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Bij toekenning van de S&O-afdrachtvermindering ontvangt de onderneming een S&O-verklaring. Hierin staat onder andere de hoogte van het beschikbare loonbelastingvoordeel.

De S&O-afdrachtvermindering bedraagt 32% van de loonkosten en overige kosten en uitgaven voor speur- en ontwikkelingswerk. Voor zover de kosten en uitgaven meer bedragen dan € 350.000 per jaar, bedraagt de vermindering 16%. Starters krijgen een verhoogde afdrachtvermindering van 40% voor S&O-kosten tot € 350.000 en 24% voor het meerdere.

Innovatiebox

De innovatiebox is een faciliteit in de vennootschapsbelasting en is dus niet beschikbaar voor ondernemingen die aan inkomstenbelasting zijn onderworpen. Als gevolg van toepassing van de innovatiebox worden inkomsten uit kwalificerende innovatieve activiteiten belast tegen een effectief vennootschapsbelastingtarief van 7% in plaats van de reguliere 19% of 25% (per 1 januari 2019).

De voorwaarden voor toepassing van de innovatiebox variëren afhankelijk van de omvang van de belastingplichtige. Een kleinere belastingplichtige zal R&D-werkzaamheden moeten verrichten waarvoor een S&O-verklaring (zie hiervoor) is verkregen. De hiervoor genoemde S&O-verklaring is voor de innovatiebox dus van groot belang. Voor grotere belastingplichtigen gelden aanvullende vereisten.

Een belastingplichtige wordt voor de innovatiebox namelijk als kleinere belastingplichtige aangemerkt indien 5 jaren achter elkaar gemiddeld minder dan € 7,5 miljoen aan voordelen uit immateriële activa wordt behaald en minder dan € 50 miljoen netto-omzet op groepsniveau wordt behaald.

De innovatiebox kan een aanzienlijke belastingbesparing opleveren. Toepassing ervan wordt in de meeste gevallen (vooraf) afgestemd met de belastingdienst, waarbij de afspraken worden vastgelegd in een overeenkomst.

Energie- en milieu-investeringsaftrek

De energie-investeringsaftrek (EIA) en de milieu-investeringsaftrek (MIA) zijn regelingen die een ondernemer stimuleren te investeren in energiezuinige en milieubewuste bedrijfsmiddelen. In de praktijk betekent dit een extra fiscale aftrek voor (een gedeelte van) investeringen in 'kwalificerende' bedrijfsmiddelen. De kwalificerende bedrijfsmiddelen zijn genoemd op de Energielijst (EIA) en de Milieulijst (MIA). De lijsten worden jaarlijks gepubliceerd op <https://www.rvo.nl/>.

De EIA bedraagt in 2019 45% van de investeringen tot € 122.000.000,-. De MIA varieert van 36% tot 13,5% van het investeringsbedrag, afhankelijk van de categorie waartoe de milieubedrijfsmiddelen behoren.

De juridische eigendoms- en goederenrechtelijke verhoudingen van de bedrijfsmiddelen zijn van belang voor de mogelijkheden om EIA of MIA te kunnen claimen. Daarnaast komen bepaalde bedrijfsmiddelen geheel niet in aanmerking voor investeringsaftrek omdat ze specifiek daarvan zijn uitgesloten, zoals investeringen in woonhuizen. Het is dan ook raadzaam vooraf de juridische eigendoms- en goederenrechtelijke verhoudingen goed in kaart te brengen.

H7. Hoe financier je het project?

Het realiseren van een duurzaam energieproject vraagt om veel tijd en geld. Dit geld kan deels via subsidie worden verkregen, maar dat is meestal niet voldoende. In de start- en ontwikkelfase zijn de grootste investeringen nodig. De kosten in de exploitatiefase zullen in verhouding beperkt zijn. Duurzame energieprojecten worden over het algemeen met geleend geld gefinancierd. Hier zijn verschillende opties voor zoals via bancaire financiering, via (regionale) energiefondsen of eventueel via crowdfunding. De ins en outs op een rijtje.

Wat is projectfinanciering?

Projectfinanciering onderscheidt zich van bedrijfsfinanciering en betekent simpel gezegd dat een financier niet zo zeer een bedrijf met allerlei verschillende processen en activiteiten financiert, maar één afgebakend project. Bij energieprojecten gaat het meestal om projectfinanciering. De financier loopt slechts risico voor het energieproject en niet voor de eventuele andere activiteiten van een organisatie.

Stel een boer heeft een agrarische onderneming in een maatschap. Deze boer besluit om naast zijn agrarisch bedrijf ook zelf energie op te gaan wekken en te verkopen. Hij plaatst hiervoor zonnepanelen op een stuk braakliggend land. Voor de financierbaarheid hiervan is het verstandig om deze nieuwe activiteit onder te brengen in een speciaal hiervoor opgerichte entiteit (zie ook H1), die los staat van de agrarische onderneming. De financier van het energieproject loopt dan enkel risico bij het energieproject en niet voor de andere activiteiten van de agrarische onderneming.

Aan welke voorwaarden moet de financiering voldoen?

De projectfinanciering is gebaseerd op de toekomstige kasstromen van het energieproject (de winst). Bij de beoordeling van een project heeft de financier veel aandacht voor de gebruikte techniek (is het een bewezen techniek of niet). Ook de projectcontracten zijn van belang. In welke mate is de afname van energie gegarandeerd, wat zijn de afspraken in het EPC-contract (Engineering Procurement en Construction overeenkomst, zie H8), hoe zit het met garanties et cetera.

Daarnaast is de kwaliteit van de gebruikte materialen en leveranciers en van het management van het project belangrijk voor het oordeel van een financier. En tot slot zal de financier aandacht hebben voor zijn zekerheden (onderpand, recht van hypotheek). Al met al is het dus zaak dat een project goed is voorbereid voordat dit aan een financier wordt voorgelegd en dat de toekomstige opbrengsten zo goed als mogelijk in kaart zijn gebracht.

Bancaire financiering

Het meest voor de hand liggend is een bancaire financiering. Meestal is een bank wel bereid om een energieproject te financieren. Er moet dan wel sprake zijn van bewezen techniek, positieve kasstromen (genoeg winst) en voldoende professionaliteit in de overeenkomsten en bij het management.

Een bank zal echter nooit 100% van de benodigde financiering voor haar rekening nemen. Daarom is het nodig dat er eigen geld (eigen vermogen) wordt ingebracht of een achtergestelde lening wordt verstrekt door de aandeelhouders (met voorwaarden die acceptabel zijn voor de bank).

Een achtergestelde lening komt pas voor aflossing in aanmerking als aan de andere (bancaire) verplichtingen is voldaan.

De bank houdt bij de vaststelling van de verhouding tussen vreemd vermogen (bank) en eigen vermogen (aandeelhouders) doorgaans rekening met de zogenaamde Debt Service Coverage Ratio (DSCR). Dit is een kengetal waarmee inzichtelijk wordt in hoeverre de financieringslasten (rente en aflossing) kunnen worden voldaan uit de vrije kasstromen (het verdiende geld dat overblijft na het voldoen van de verplichtingen zoals belasting).

Als er een lage DSCR is (dus als er minder geld verdiend wordt om de financieringslasten te voldoen) dan zal er meer eigen vermogen nodig zijn, dan wanneer er sprake is van een gezonde DSCR.

(Regionale) Energiefondsen

Decentrale overheden (gemeenten en provincies) hebben in verschillende regio's fondsen opgericht die zich richten op het financieren van energieprojecten. Deze energiefondsen werken doorgaans op basis van eigen vermogen financiering (door het nemen van aandelen) of het verstrekken van leningen (of een combinatie). Een overzicht van de beschikbare fondsen kun je vinden op: <http://www.publiekeenergiefondsen.nl/>.

Doorgaans zijn deze fondsen geografisch georiënteerd en een energiefonds uit provincie X zal niet snel investeren in een project in provincie Y. Dit is een behoorlijke beperking. Overigens leert de ervaring dat energiefondsen met name op projectbasis financieren en vergelijkbare voorwaarden als banken aanhouden.

Crowdfunding (obligaties of aandelen)

Als bancaire financiering of financiering via een energiefonds niet mogelijk of onvoldoende is, dan is er nog een derde optie. Dit is financiering door de uitgifte van obligaties of (certificaten van) aandelen. Dit kan worden georganiseerd via een platform dat de initiatiefnemer van het energieproject en investeerders bij elkaar brengt. Bijvoorbeeld via crowdfunding. Bij de uitgifte van obligaties of (certificaten van) aandelen, is er mogelijk een verplichting om voorafgaande aan de aanbidding een goedgekeurd prospectus beschikbaar te stellen. Dit is echter niet altijd nodig omdat er soms een uitzondering of vrijstelling geldt voor de specifieke uitgifte. Het is echter wel van belang dat een onderneming zich hierover goed laat voorlichten. Kort gezegd moet een onderneming alle voor een investeerder essentiële informatie verstrekken en mag deze informatie niet onjuist en niet misleidend zijn.

H8. Hoe regel je de realisatie en het onderhoud?

De locatie is bepaald, subsidie en financiering geregeld en nu kan de daadwerkelijke realisatie van het energieproject van start. Meestal gaat het om grote projecten waar veel geld mee gemoeid is en die voor langere termijn worden aangelegd of gebouwd. Een goede, complete overeenkomst voor de bouw en de service met de leveranciers en/of aannemers is dan ook essentieel. Hier volgt een toelichting op de onderdelen die in zo'n overeenkomst worden geregeld.

EPC-overeenkomst

De opdracht om de productie-installatie te realiseren wordt vaak vastgelegd in een Engineering Procurement en Construction overeenkomst. Hierin is onder andere vastgelegd welke werkzaamheden er worden uitgevoerd en wat er wordt geleverd, welke vergoeding daarvoor verschuldigd is, wanneer welk deel van de koopsom wordt betaald, welke garanties er zijn en hoe en wanneer de oplevering plaatsvindt.

Datum van oplevering

Het is vaak belangrijk dat de productie-installatie voor een bepaalde datum wordt opgeleverd. Een te late oplevering kan bijvoorbeeld consequenties hebben voor de subsidie. Ook kan de exploitatieperiode daardoor korter worden. In die situaties is het verstandig om een oplevertermijn overeen te komen, met een compensatieverplichting als die termijn niet wordt gehaald.

Garanties voor het functioneren

Het vermogen van zonnepanelen wordt uitgedrukt in wattpiek (Wp) bij ideale omstandigheden. Het rendement wordt uitgedrukt in kWh (kilowattuur) per kWp. Het is gebruikelijk dat de installateur een bepaalde opbrengstverhouding (performance ratio) garandeert. De performance ratio is weergegeven in procenten en verwijst naar de verhouding tussen de gemeten en de theoretische opbrengst van de zonnepaneleninstallatie. De optimale metingsperiode voor de berekening van de performance ratio bedraagt minimaal 1 jaar. Bij een dergelijk lange periode zullen de omgevingscondities de berekening niet te sterk beïnvloeden.

Bij windturbines wordt vaak gekozen voor een minimale opbrengstgarantie in kWh/jaar bij een bepaalde gemiddelde windsnelheid. Hierbij kan ook een beschikbaarheidsgarantie in procenten gedurende een aantal jaren worden afgegeven. Deze afspraken gaan meestal samen met het afsluiten van een servicecontract.

Eigendom en overgang risico's

In de overeenkomst is ook vastgelegd wanneer het eigendom van de productie-installatie overgaat. Het eigendom van specifieke onderdelen kan overgaan op het moment van levering en betaling van die onderdelen. Of er kan worden afgesproken dat het eigendom pas overgaat na betaling van de volledige overeengekomen aanneemsom. Meestal is de afspraak dat het risico pas overgaat na de oplevering.

NEN-normen

In een EPC-overeenkomst wordt vaak verwezen naar normen die in acht moeten worden genomen. Normen zijn criteria waaraan wordt getoetst. Deze kunnen betrekking hebben op de kwaliteit en veiligheid van de producten, diensten en processen. NEN is de afkorting van Nederlandse Norm. EN staat voor de Europese Norm. ISO en IEC zijn internationale normen. De meeste normen zijn niet wettelijk verplicht en zullen dus moeten worden overeengekomen. Ook kan het zijn dat normen verplicht zijn door de verzekeraar of op grond van garantievoorwaarden.

Servicecontract

Het servicecontract (ook wel aangeduid als Operation en Maintenance overeenkomst) wordt gesloten met de partij die de zonnepaneleninstallatie of windturbine gaat beheren en onderhouden. Hierin is onder meer in detail beschreven welk onderhoud er wordt verricht, hoe de installatie wordt gemonitord, beveiligd en geïnspecteerd. Ook staat in het contract binnen welke termijn reparaties plaatsvinden, wat de gegarandeerde beschikbaarheid van de installatie is en welke vergoeding voor de werkzaamheden verschuldigd is. Een ander belangrijk onderwerp is welke compensatie er verschuldigd is als de service niet (op tijd) kan worden geleverd.

H9. Hoe regel je de netaansluiting?

Voordat het energiesysteem wordt aangelegd, zal ook de aansluiting op het elektriciteitsnet moeten worden geregeld. Zo kan op het moment dat het energiesysteem klaar is, de elektriciteit worden getransporteerd en verkocht. Ook hierbij gelden regels en zijn er keuzemogelijkheden. We zetten ze op een rijtje. TenneT is de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet in Nederland. De regionale netten worden beheerd door regionale netbeheerders. Voor elk gebied is er één regionale netbeheerder aangewezen.

Gereguleerd of vrij domein

Bij een netaansluiting tot 10 MVA (10 Mega Volt Ampère) legt de netbeheerder de aansluiting aan. De kosten zijn daarbij gereguleerd (vastgelegd). Het energieproject heeft het recht aangesloten te worden op het dichtstbijzijnde punt op het 10 kV-net (het middenspanningsnet, dit voedt de transformatorhuisjes). De kosten voor de aansluiting zijn gebaseerd op een aansluiting op dat punt; ook als de aansluitcapaciteit niet toereikend is en uitgeweken moet worden naar een ander aansluitpunt. Is er een netaansluiting nodig van meer dan 10 MVA, dan mag ook een derde de aansluiting aanleggen. Dit moet dan wel gebeuren volgens de eisen van de netbeheerder.

Termijn voor realisatie aansluiting

De Elektriciteitswet bepaalt dat een netbeheerder een elektriciteitsaansluiting binnen een redelijke termijn moet realiseren. Voor een aansluiting tot 10 MVA geldt een termijn van maximaal 18 weken. Voor een aansluiting van een productie-installatie van meer dan 10 MVA moet deze termijn ook worden aangehouden, tenzij de netbeheerder in redelijkheid niet kan worden verweten dat hij meer tijd nodig heeft. Deze termijn gaat in vanaf het moment dat de offerte voor de aansluiting is geaccepteerd.

Beschikbare capaciteit

Het huidige elektriciteitsnet heeft niet overal in Nederland voldoende capaciteit om de elektriciteit van alle nieuw te realiseren zonneparken en windparken te verwerken. Het is daarom belangrijk om hierover vooraf met de netbeheerder afspraken te maken.

Enkelvoudige of standaardaansluiting?

Een standaardaansluiting heeft twee kabelverbindingen. Als een van de kabels vanwege onderhoud of een storing buiten bedrijf is, dan leidt dat in de regel niet tot uitval van de energievoorziening. De elektriciteit kan dan via de niet-gestoorde kabel geleverd blijven. Regelmatig wordt er bij wind- en zonneparken gekozen voor een enkelvoudige kabelverbinding. Een dergelijke aansluiting heeft geen storingsreserve. Deze aansluiting is een stuk goedkoper. Aan een dergelijke aansluiting zijn wel risico's verbonden.

Op 18 april 2018 heeft de ACM (Autoriteit Consument & Markt) beslist dat de netbeheerder ook verplicht is de wettelijke compensatievergoeding uit te betalen bij een storing in een enkelvoudige kabelverbinding, zelfs als de klant daar contractueel van afziet. Deze uitspraak gaat alleen over de compensatieregeling. Op basis van deze regeling wordt niet de daadwerkelijke schade vergoed, maar een forfaitair bedrag (een vooraf bepaald vast bedrag). De daadwerkelijke schade is vaak hoger. Voor dat deel van de schade zal de exploitant in de regel zelf moeten opdraaien.

Aansluit- en transportovereenkomst

De aansluit- en transportovereenkomst (ATO) is de overeenkomst met de netbeheerder voor de aansluiting op het elektriciteitsnet en het transport van elektriciteit.

Als de aansluiting op een net 110 kV of hoger is, dan is er een ATO nodig met de landelijke netbeheerder TenneT. Voor de aansluiting op het distributienet van een regionale netbeheerder geldt een ATO met die netbeheerder. Als de installatie is aangesloten op een gesloten distributiesysteem (GDS), dan maak je afspraken over de aansluiting en het transport met de eigenaar van het net.

Meetinrichting en meetbedrijf

Behalve een aansluiting is een geschikte meetinrichting nodig. Een erkend meetbedrijf zorgt voor de installatie en het beheer van de meetinrichting. Voor het uitlezen van de meetgegevens wordt een apart contract afgesloten met een erkend meetbedrijf.

Om SDE+ subsidie te kunnen ontvangen, is er naast de hoofdmeter voor elke productie-installatie ook een brutoproductiemeter nodig. Met een brutoproductiemeter kun je aantonen hoeveel elektriciteit er is opgewekt.

Zodra de brutoproductiemeter is aangesloten op de hoofdaansluiting, kun je een zogeheten groene EAN-code voor de duurzame productie-installatie aanvragen bij de netbeheerder. Voor elke duurzame productie-installatie is een eigen EAN-code nodig. De groene EAN-code is ervoor om eventuele meerdere duurzame productie-installaties achter dezelfde EAN-hoofdaansluiting te kunnen onderscheiden. In het geval er maar één productie-installatie aangesloten is, kun je ervoor kiezen om de EAN-code van de hoofdaansluiting te hanteren.

Zodra de EAN-code binnen is, wordt de productie-installatie aangemeld bij certificeringsorganisatie CertiQ. Voor elke productie-installatie is een aparte aanvraag nodig.

H10. Hoe kun je de energie verkopen?

De laatste fase is aangebroken. De elektriciteit wordt opgewekt en kan worden gebruikt of verkocht. Om elektriciteit te leveren aan consumenten of klein zakelijke afnemers is een vergunning nodig van de ACM (Autoriteit Consument & Markt). Voor levering aan een energieleverancier of direct aan een grootverbruiker is dat niet nodig. Wat er komt kijken bij verkoop van energie volgt hieronder.

Power Purchase Agreement

De koopovereenkomst die wordt gesloten tussen de producent en de koper van de elektriciteit wordt vaak aangeduid met de Engelse naam power purchase agreement (PPA) Hierin zijn alle afspraken vastgelegd betreffende de verkoop en levering van elektriciteit. Bijvoorbeeld de kWh-prijs, de looptijd van de overeenkomst, het leverpunt en de betalingscondities.

Veel energieleveranciers zijn bereid om de hoogte van de kWh-prijs te koppelen aan het SDE+-correctiebedrag. Dit heeft als voordeel dat de kWh-prijs mee beweegt met de hoogte van de SDE+ subsidie. Zolang het correctiebedrag niet onder de basisenergieprijs komt, ben je op die manier verzekerd van het maximum basisbedrag voor de geleverde elektriciteit. De werking van de SDE+ subsidie is uitgelegd in H5.

Garanties van Oorsprong

Een Garantie van Oorsprong (GvO) is een digitaal certificaat waarmee bewezen kan worden waar en hoe de groene stroom is opgewekt. Ook wel groencertificaat genoemd. Eén GvO is goed voor 1000 kWh elektriciteit. Een GvO is een jaar houdbaar en wordt in Nederland uitgegeven door CertiQ, een dochteronderneming van TenneT.

De GvO's voor elektriciteit die worden teruggeleverd aan het elektriciteitsnet zijn vrij verhandelbaar. Die energie is immers nog niet verbruikt. Deze GvO's kunnen samen met de duurzame elektriciteit worden verkocht, maar het is ook mogelijk om deze apart te verkopen. Dan gaat de fysieke elektriciteit naar een bedrijf (bijvoorbeeld de EPEX (APX)-handelsbeurs) en de GvO's naar

een andere partij (bijvoorbeeld een gemeente die haar energieverbruik wil vergroenen door losse GvO's in te kopen). Een GvO toepassen geeft namelijk de garantie dat er ergens 1000 kWh groene energie is opgewekt en door een GvO te kopen draag je daarom bij aan verduurzaming.

Meerdere leveranciers op een aansluiting

Vanaf 24 maart 2018 is het mogelijk om met meer dan één leverancier een contract te sluiten voor dezelfde elektriciteitsaansluiting. Deze keuzevrijheid is met name interessant voor een afnemer die niet alleen energie afneemt, maar ook elektriciteit teruglevert aan het net. Deze teruggeleverde elektriciteit kun je aan een andere leverancier verkopen dan de leverancier van wie je elektriciteit afneemt. Een afnemer kan ook voor de afname van elektriciteit met twee verschillende leveranciers contracteren. Dit kan bijvoorbeeld interessant zijn voor de eigenaar van een huishoudelijke aansluiting, die voor zijn elektrische auto een oplaadpunt achter zijn elektriciteitsaansluiting heeft geïnstalleerd.

Verhuurconstructie

Bij dakgebonden zonnepanelen projecten wordt vaak een verhuurconstructie toegepast. De investeerder is in deze constructie degene die de productie-installatie in stand houdt. De investeerder verhuurt de installatie aan de gebruiker van het gebouw, die daarmee voor eigen rekening en risico elektriciteit opwekt. Partijen willen hiermee bereiken dat de investeerder aanspraak kan maken op de SDE+-subsidie en de gebruiker van het gebouw in aanmerking komt voor de zelfopwekkingsvrijstelling, waardoor er geen energiebelasting verschuldigd is over de energie die de gebruiker van het gebouw zelf verbruikt.

Energiebelasting

Bij levering van energie aan een verbruiker is in principe energiebelasting verschuldigd. De energiebelasting kan in voorkomende gevallen worden gemitigeerd.

H11. Welke risico's moet je afdekken?

De natuur voorziet duurzame energieprojecten van de noodzakelijke zon- en windenergie, maar helaas ook van risico's, zoals storm, hagel en blikseminslag die de installaties kunnen beschadigen. Een ander risico is juist een gebrek aan voldoende zon of wind. Ook menselijke fouten of gebreken aan de installatie zelf blijven risico's bij duurzame energieprojecten. Deze risico's bedreigen de investering en de opbrengst. Door het afsluiten van verzekeringen kun je die investering beschermen en de opbrengsten veiligstellen. Er zijn verschillende mogelijkheden om de risico's af te dekken.

Construction All Risks-dekking (CAR-verzekering)

In de bouwfase van een wind- of zonnepark zullen verschillende partijen betrokken zijn en kan er weleens wat misgaan. De CAR-verzekering dekt de materiële schade die op of rond de bouwplaats kan ontstaan. Het is raadzaam (en meestal contractueel vereist) om deze bouwfase te voorzien van een CAR-verzekering. De CAR-verzekering biedt dekking voor risico's tijdens de bouwfase zoals aansprakelijkheid, schade aan het werk of aan bestaande eigendommen van de opdrachtgever en bedrijfsschade.

Operational All Risks-dekking

Als het wind- of zonnepark is gebouwd, treedt de operationele fase in. Tijdens de operationele fase is het project blootgesteld aan andere risico's, zoals mechanische en/of elektrische uitval, instralingstekort, gebreken aan de installatie zelf of schade door natuurrampen of geweld. Deze risico's kunnen leiden tot productieverlies. De Operational All Risks-verzekering biedt dekking voor risico's tijdens de operationele fase.

Andere soorten dekking

Naast de Construction en Operational All Risks-verzekeringen zijn er nog andere verzekeringsproducten die het project beschermen tegen verschillende risico's. Denk aan de aansprakelijkheidsverzekering, de transportverzekering en de garantieverzekering.

Bij ieder project spelen de risico's in meer of mindere mate een rol. Daarom is het verzekeren van duurzame energieprojecten maatwerk. Een gespecialiseerde adviseur (verzekeringsagent/verzekeringsmakelaar) kan helpen bij het opstellen van op maat gemaakte verzekeringen.

H12. Welke regels gelden er in de markt?

Binnen de Europese Unie (EU) zijn er regels voor de marktintegriteit en -transparantie op de groothandelsmarkt voor energie. Deze regels zijn vastgelegd in de Regulation for Energy Markets Integrity and Transparency oftewel de 'REMIT-Verordening'. De REMIT-Verordening is rechtstreeks van toepassing in iedere lidstaat van de Europese Unie, waaronder dus Nederland. Je krijgt met deze regels te maken op het moment dat de productie-installatie een opgesteld vermogen heeft dat groter is dan 10 MW (elektriciteit) of 20 MW (gas).

Toezicht

In de REMIT-Verordening is een Europees orgaan aangewezen dat toezicht moet houden op naleving van de REMIT-Verordening. Dit is 'the Agency for the Cooperation of Energy Regulators' of kortweg: ACER. Voor het uitvoeren van het toezicht werkt ACER nauw samen met een in iedere lidstaat verplicht aangewezen nationale instantie. Voor Nederland is de nationale toezichthouder de Autoriteit Consument & Markt (ACM).

Wanneer geldt de REMIT-Verordening?

De REMIT-Verordening is van toepassing op de handel in voor de groothandel bestemde energieproducten. Hieronder vallen de contracten voor de levering van aardgas of elektriciteit. Een expliciete uitzondering wordt gemaakt voor contracten voor de levering van aardgas of elektriciteit aan eindgebruikers.

Kern van de REMIT-Verordening en haar gevolgen

Voor bedrijven die actief zijn op de groothandelsmarkt is het verboden om met voorwetenschap te handelen. Ook geldt er voor deze bedrijven een openbaarmakingsplicht. Zo moeten zij:

- 1) zich registreren bij de ACM;
- 2) ACER informeren over de transacties die zij doen op de groothandelsmarkt;
- 3) ACER informeren over de beschikbaarheid van de productiecapaciteit; en
- 4) informatie over misbruik van voorwetenschap of marktmanipulatie openbaar maken.

Ad 2) Op de verplichting om ACER te informeren bestaat een uitzondering voor een bedrijf dat energie produceert met een opgesteld vermogen van maximaal 10 MW (elektriciteit) of 20 MW (gas) en dat alleen buiten de beurs leveringscontracten sluit.

Ad 4) Handel met voorkennis op de groothandelsmarkt voor energie is verboden omdat dergelijke handel niet eerlijk is en volgens de Europese Unie het vertrouwen in de markt schaadt. Oneerlijke handel is volgens de EU te voorkomen als marktdeelnemers belangrijke informatie openbaar maken.

Aangezien de boetes voor het overtreden van de REMIT-Verordening hoog kunnen uitvallen, is het bedrijven die actief zijn op de groothandelsmarkt aan te raden bedacht te zijn op de REMIT-Verordening en de daaruit voortvloeiende verplichtingen.

Maak kennis met het Dirkzwager Energieteam

Dirkzwager heeft een breed inzetbaar team (advocaten, (kandidaat-)notarissen en fiscalisten) dat zich heeft gespecialiseerd in duurzame energieprojecten. Deze specialisten bieden kennis en ervaring op verschillende juridische gebieden zoals het energierecht, bestuursrecht, ondernemingsrecht, vastgoedrecht, fiscaal recht en op het gebied van financiering en zekerheden. Doordat Dirkzwager een breed team met een grote verscheidenheid aan specialismes en disciplines kan aanbieden, kan Dirkzwager inspelen op alle juridische behoeftes die kunnen spelen bij het opzetten en financieren van dergelijke projecten. Het team werkt nauw samen binnen de vakgroep Energie.

<https://www.dirkzwager.nl/expertises-sectoren/energierecht/>

Energierecht

Maarten Kole, advocaat

T 026 353 83 71

E kole@dirkzwager.nl

E emonts@dirkzwager.nl

Banking & finance

Rob van Houts, advocaat

T 026 353 83 10

E vanhouts@dirkzwager.nl

Ondernemingsrecht

Deline Kruitbosch, kandidaat-notaris

T 026 365 55 67

E kruitbosch@dirkzwager.nl

Vastgoed

Anouk Bisseling, notaris

T 026 365 55 32

E bisseling@dirkzwager.nl

Fiscaal advies

Lodewijk Reijs, belastingadviseur

T 026 353 84 61

E reijs@dirkzwager.nl

Bestuursrecht

Jasper Molenaar, advocaat

T 026 353 84 09

E molenaar@dirkzwager.nl

Mats Emonts, belastingadviseur

T 026 353 84 77

Onteigening

Hanna Zeilmaker, advocaat

T 026 353 84 45

E zeilmaker@dirkzwager.nl

Maak kennis met **Dirkzwager**
legal & tax

Vestiging Arnhem

Postbus 111
6800 AC Arnhem
Velperweg 1
6824 BZ Arnhem

Vestiging Nijmegen

Postbus 55
6500 AB Nijmegen
Van Schaeck Mathonsingel 4
6512 AN Nijmegen

T +31 (0)88 24 24 100

F +31 (0)88 24 24 111

E info@dirkzwager.nl

I www.dirkzwager.nl